

PSYKISK SUNDHED PÅ VALG

Brigitte Klintskov Jerkel*
Konservative

Flemming Møller Mortensen
Socialdemokratiet

Kirsten Normann Andersen
SF

Pernille Schnoor
Alternativet

Jane Heitmann
Venstre

Peder Hvelplund
Enhedslisten

Liselott Blixt
Dansk Folkeparti

Lotte Rod
Radikale Venstre

May-Britt Katstrup
Liberal Alliance

Af Henninge Due, *journalist*

Et folketingsvalg nærmer sig, og et af de store emner, vælgerne er optaget af, er sundhed. Men hvad mener **partiernes sundhedsordførere**, når det gælder psykisk sundhed? *Magasinet P* har spurgt dem.

* Brigitte Klintskov Jerkel er psykiatriordfører for K

Fotos: Steen Brogaard/Folketinget

Hvilken rolle skal psykologer spille i fremtidens nære sundhedsvæsen – fx gennem PPR?

Jane Heitmann (V):

– Psykologerne har en væsentlig rolle i forhold til PPR, unge og den forebyggende indsats i sundhedsvæsenet. Men det er vigtigt, at vi får afklaret, hvad det er for kompetencer, psykologerne har, og hvor de kan bidrage positivt i psykiatrien. Sundhedsvæsenet mangler psykiatere, og vi ser erfaringer fra Norge, hvor specialpsykologer kommer i spil på en anden måde, end vi har brugt dem i Danmark. I et sammenhængende sundhedsvæsen skal vi være bevidste om, hvordan vi får alle kompetencer i spil bedst muligt.

Liselott Blixt (DF):

– Psykologer har en kæmpe rolle at spille i det nære sundhedsvæsen, også PPR-psykologer. Derfor er jeg også glad for, at vi har lavet en satspuljeaftale, der gør det muligt at få psykologerne mere i spil, så vi kan få gjort noget tidligere for de børn og unge, som mistrives, så de ikke ryger videre til psykiatrien, og vi dermed hjælper sårbare børn og unge og samtidig bremser tilstrømningen til psykiatrien.

Peder Hvelplund (Enhedslisten):

– Vi ser gerne, at psykologer spiller en langt større rolle i det offentlige sundhedsvæsen. Især på børne- og ungeområdet og i den forebyggende indsats, men også i forhold til den store bølge af mistrivsel, vi ser i form af fx selvskaade, angst og stress blandt unge. Vi ønsker, at psykologer i højere

grad indgår i den offentlige indsats, og at adgang til psykologer bliver lettere.

Kirsten Normann Andersen (SF):

– Psykologer spiller en vigtig rolle i forhold til forebyggelse, og det har tegnet vores arbejde i den seneste folketingsperiode, hvordan vi løser det problem, at alt for mange danskere og unge har ondt i livet. Derfor har vi også arbejdet for, at unge skal have fri psykologhjælp. Vi tror på, at man kan forebygge behandlingskrævende psykiske lidelser som angst og depression med psykologhjælp.

Flemming Møller Mortensen (S):

– Psykologer er en vigtig brik i sundhedsvæsenet – både kommunalt og på sygehuse. Psykologer spiller fx en vigtig rolle i PPR, hvor de kan hjælpe unge, der mistrives. Men også i behandlingssystemet – i behandlingspsykiatrien og socialpsykiatrien, hvor psykologer vinder mere og mere ind i forhold til behandling, udredning og diagnosticering.

Lotte Rod (R):

– Psykologerne skal spille en endnu vigtigere rolle i sundhedsvæsenet. Vi har indrettet sundhedsvæsenet sådan, at det først er gratis at få hjælp, når man er så syg, at man skal have medicin, mens vi samtidig gør alt for lidt for at forebygge, at folk bliver syge. Det er der noget forkert i. For mig er det derfor en vigtig sag, at vi får udvidet PPR og får mere gratis psykologhjælp, så vi får hjulpet børn og unge, der mistrives eller har psykiske problemer.

Pernille Schnoor (Alternativet):

– Sundhedsvæsenet er skruet sådan sammen, at patienter med psykiske lidelser typisk sendes til behandlingspsykiatrien. Vi mener, at man burde tage problemerne allerede i opløbet og

sætte ind tidligere over for både børn, unge og voksne, der måske føler sig stressede og pressede i hverdagen. Her kan psykologer hjælpe med den forebyggende indsats, som jeg mener, der er alt for lidt fokus på i dag. Vi ser generelt store udfordringer med angst, depression og stress i samfundet, og vi ser ældre mennesker, der kæmper med sorgreaktioner og andre problemer. For dem kan psykologer også spille en vigtig rolle. Jeg mener, at ældre i sorg eller med livsfortrydelser skal have adgang til psykolog, hvor de i dag typisk får medicin mod depression, men i virkeligheden har brug for et samtaleforløb. Det viser forsøg fra Aarhus Universitet, som har gode resultater fra den slags forløb.

May-Britt Kattrup (LA):

– Psykologer spiller en vigtig rolle i sundhedsvæsenet. Hver femte unge har så store psykiske problemer, at de skader sig selv ved fx at skære i sig selv. De skal hjælpes, før det bliver så slemt, at de ender i psykiatrien. Derfor har vi været med til at styrke indsatsen gennem PPR, bl.a. gennem satspuljen, hvor der afsættes cirka 120 millioner kroner for perioden 2017 til 2020 til tilbud om behandling til børn og unge med psykisk mistrivsel eller psykiske lidelser. Med satspuljeaftalen har vi også afsat penge til at fjerne aldersloftet for tilskud til psykologbehandling af let til moderat angst. Det betyder, at flere voksne i rette tid kan modtage den nødvendige psykologbehandling, så de kan holde fast i et hverdagsliv med familie, venner, arbejde og kollegaer.

Brigitte Klitskov Jerkel (K)*:

– Psykologer er enormt vigtige, og deres arbejde er en afgørende del af vores sundhedsvæsen. Vi oplever jo desværre, at flere og flere lider af psykiske problemer som fx angst og

depression. Det skal vi tage alvorligt, og de skal have den psykologhjælp, de har brug for. Her er PPR et rigtig godt middel til at styrke forebyggelsesindsatsen over for sårbare børn og unge, og derfor er det også et område, vi har investeret markant i med satspuljen.

Skal man kunne gå direkte og gratis til psykolog - uden henvisning fra læge - hvis man lider af fx angst, depression eller stress?

Jane Heitmann (V):

- Det er en spændende tanke, men det ville bero på økonomien, hvis den skal føres ud i livet. Her og nu er jeg glad for, at vi med satspuljeaftalen har aftalt, at der for 18-21-årige skal være gratis psykologhjælp, da alt for mange unge mistrives, og der er brug for en ekstraordinær indsats til den gruppe.

Liselott Blixt (DF):

- Gratis psykologhjælp skaber gode resultater, men det koster nogle penge at sætte i gang. Men med psykologerne i PPR mener jeg, vi har fat i den rette tilgang. Når vi så taler borgere over 18 år, ser vi, at nogle kan få gratis behandling via konkrete tilbud, men jeg hører fra mange, at de ikke kan få psykologbehandling, hvis de fx har været ude for et alvorligt traume - fx vold osv. Den gruppe mener jeg skal kunne få gratis psykologbehandling.

Peder Hvelplund (Enhedslisten):

- Om der skal være direkte adgang

til psykolog, eller det skal foregå via henvisning, er et spørgsmål om behov. I yderste konsekvens ser vi gerne direkte adgang til psykolog, men i første omgang kan det foregå via henvisning via egen læge eller PPR.

Kirsten Normann Andersen (SF):

- Vi foreslår at fjerne brugerbetaling for psykologhjælp. Jeg mener, det er et paradoks, at forebyggende behandling, som er mindre indgribende og mindre dyr end psykiatrisk behandling, kræver, at man skal have penge op af lommen for at få hjælp. Det skaber en ulighed i samfundet og sundhedsvæsenet, som vi skal væk fra.

Flemming Møller Mortensen (S):

- S vil gerne forsat udvikle det her område. Jeg mener, at det nuværende henvisningssystem har noget rigtigt over sig, og vi skal nok ikke skrive praktiserende læger ud af ligningen. Men vi ser gerne mulighed for, at borgere, der allerede har fået behandling, kan komme lettere til psykolog igen. Vi skal smidiggøre vores nuværende behandlingssystem. I mine drømme er jeg helt med på gratis psykologbehandling, men realpolitisk er vi desværre ikke der endnu.

Lotte Rod (R):

- Jeg ser gerne, at der er gratis psykologhjælp for alle, og at vi får de muskler, der skal til i PPR. Jeg mener først, vi er i mål, når alle børn og unge får hjælp med det samme.

Pernille Schnoor (Alternativet):

- Vi vil have brugerbetaling helt væk, men vi har ikke tænkt så langt som helt at fjerne det nuværende henvisningssystem. Men inden for det nuværende system skal praktiserende læger have meget bedre muligheder for at henvise patienter til psykolog og andre behandlere i praksissektoren, og som patient

skal man kunne henvises til psykolog som led i en forebyggende indsats, hvis man fx kæmper med stress.

May-Britt Kattrup (LA):

- Måske kunne det være en fordel for nogle, men hvis man skal overveje, om man skal kunne gå direkte til psykolog, må man se på fordele og ulemper, både menneskelige som økonomiske, og eventuelt hente erfaringer fra andre lande, som vi kan sammenligne os med.

Brigitte Klintskov Jerkel (K):

- Vi er villige til at se på, hvad der kan gøres for at sikre, at flere får den psykologbehandling, de har brug for. Med psykiatriplanen vil vi jo netop fjerne aldersloftet for tilskud til psykologbehandling for angst.

Ifølge WHO bliver angst og depression de største sygdomsbyrder inden for nærmeste fremtid: Hvordan skal vi som samfund håndtere det? Hvad skal sundhedsvæsenets svar på den udfordring være?

Jane Heitmann (V):

- For mig at se ligger den allerstørste udfordring i at forebygge, at folk går ned med angst, stress og depression og at forebygge, at man når dertil og

Vi ser generelt store udfordringer med angst, depression og stress i samfundet, og vi ser ældre mennesker, der kæmper med sorgreaktioner og andre problemer. For dem kan psykologer også spille en vigtig rolle.

Pernille Schnoor (Alternativet)

**Vi ser gerne
mulighed for, at
borgere, der allerede
har fået behandling,
kan komme lettere
til psykolog igen.
Vi skal smidiggøre
vores nuværende
behandlingssystem.**

Flemming Møller Mortensen (S)

kommer til psykolog i tide, før man bliver rigtig syg. Der mener jeg, at vi alle har et ansvar for at holde øje med hinanden, også på arbejdspladsen som kolleger. Vi skal blive mindre bange for fx at spørge kollegerne, hvordan det går derhjemme, og der tror jeg, vi har brug for en kulturændring, hvor man tør åbne op og fortælle, hvis det går dårligt i livet.

Liselott Blixt (DF):

- Vi skal først og fremmest lære at tage ansvar for os selv og undgå at bringe os i de situationer, hvor vi presses derud, hvor vi får stress og måske angst eller depression, Vi skal lære at kunne slappe af og bruge den tid, der skal til, for at koble hjernen fra. Vi skal lære ikke at presse os selv til at arbejde så meget, så vi bliver alvorligt stressede. Det ansvar ligger både hos arbejdsgivere, hos pårørende og hos os selv, mener jeg.

Peder Hvelplund (Enhedslisten):

- En stor del af den forebyggende indsats ligger uden for sundhedsområdet, og det handler om en strukturel ulighed i samfundet for de unge. Unge har sværere ved at se sig selv i dagens samfund, og de livsvilkår, vi stiller op for dem, er problematiske. Unge, som skal leve på kontanthjælp for 6.500 kr. om måneden, som ikke har råd til at gå til tandlægen, og som ikke kan komme ind på uddannelse eller arbejdsmarked. De problemer skal adresseres, og for psykologer ligger der her en opgave i at sætte ind med tidlig hjælp til de sårbare unge, så deres problemer ikke når at udvikle sig til større og behandlingskrævende problemer senere i livet.

Kirsten Normann Andersen (SF):

- Udover at vi skal have behandlingstilbud til dem, der rammes, skal vi diskutere, hvordan vi undgår,

at mennesker overhovedet kommer dertil. Det handler om, at vi presser vores børn i vores samfund i dag. Både i skolen, hvor vi tester dem, og hvor vi tvinger dem til at træffe afgørende karrierevalg meget tidligt, og senere, når vi er færdige med at uddanne os, hvor vi skal arbejde, til vi segner, og samtidig køre en familie og sikre, at vores egne børn får en god opvækst og gode livsbetingelser. Der er simpelthen for meget pres på, og derfor ser vi, at angst og depression bliver mere og mere udbredt.

Flemming Møller Mortensen (S):

- Der skal sættes ind dér, hvor man kan opfange børns og unges mistrivsel, især på PPR-området, hvor sundhedsplejersker, lærere, pædagoger og psykologer skal blive bedre til at spille sammen, og hvor der skal være bedre behandlingsmuligheder end i dag.

Lotte Rod (R):

- Vi skal både hjælpe de ramte, men også gøre mere for at forebygge. Når så mange lider af stress, angst og depression som i samfundet i dag, har vi som politikere et ansvar for at kigge på, hvad der er galt.

Pernille Schnoor (Alternativet):

- I et udspil sidste år foreslog Alternativet at oprette et trivsels- og omsorgsministerium inspireret af bl.a. England og Australien. Vi skal have en national plan for mental trivsel, og vi skal vide, hvordan man håndterer borgere, der ikke trives mentalt. Derudover skal faggrupperne ude i kommunerne blive bedre til at samarbejde på tværs - fx i de sundhedshuse, som måske bliver til virkelighed inden længe.

May-Britt Katstrup (LA):

- Det skal tages meget alvorligt, og vi skal hjælpe så meget, vi kan. Derfor

har vi også lavet en handlingsplan for psykiatrien frem til 2025 med 43 konkrete initiativer fordelt på seks indsatsområder til cirka 2 mia. kr., som går på tværs af sundheds-, social-, undervisnings- og uddannelsesområderne, og som bl.a. skal være med til at sikre en bedre og tidligere indsats for sårbare børn og unge.

Brigitte Klitskov Jerkel (K):

- Vi skal sætte ind, før problemerne opstår. Desværre ser vi i dag, at flere og flere børn og unge slås med psykiske problemer. Som et led i psykiatriplanen præsenterede vi derfor initiativer, som bl.a. fokuserer på en tidligere indsats på skolerne, hjemme i familierne og ude ved fritidsaktiviteterne. Bl.a. etableres der et partnerskab om mental sundhed i skolerne og på ungdomsuddannelserne, og der udvikles forebyggende, kommunale tilbud og indsatser i civilsamfundet for psykisk sårbare unge.

Tal fra Sundhedsministeriet viser, at udgifterne pr. patient i psykiatrien er faldet hvert år fra 2008 til 2015, alt i mens udgifterne pr. patient på somatiske sygehuse i samme periode har været stort set uændrede.

Der er altså sket en politisk prioritering til fordel for somatiske patienter – skal der rettes op på den skævvridning?

Jane Heitmann (V):

– Stigningen i antallet af psykiatriske patienter har været meget voldsom siden 2010, og derfor var det en prioritering for os via satspuljen og andre midler at give psykiatrien en saltvandsindsprøjtning. Vi lagde op til en prioritering af 2,1 milliarder kroner, og vi har et ønske om, at psykiatrien skal ud af lillebrorrollen i sundhedsvæsenet, men under satspuljeforhandlingerne fik vi desværre ikke landet alle de initiativer, vi ønskede. Det ærgrer mig også, at regionerne ikke har prioriteret psykiatrien, selvom vi målrettede midler til området. Bl.a. har vi undret os over, at antallet af sengepladser ikke er steget, selvom vi øremærkede penge til netop det via økonomiforhandlingerne med regionerne.

Liselott Blixt (DF):

– Jeg er træt af debatten, hvor man sammenligner forskellige behandlingsområder. Min holdning er, at psykiatrien ikke har det godt nok og skal opgraderes, men jeg har desværre ikke kunnet lykkes med at få en aftale på plads i Folketinget om at lave en ti-årsplan for psykiatrien.

Peder Hvelplund (Enhedslisten):

– Ja, helt klart. Vi foreslår at løfte psykiatrien ved at tilføje en milliard kroner, at sikre en årlig vækst på 2 %, og at der laves en psykiatriplan med

bindende mål. Fx ved at forpligte sundhedsvæsenet på at bringe den gennemsnitlige levealder for mennesker med psykiske lidelser væsentligt op, da denne gruppe lever markant kortere end resten af befolkningen. Vi vil også gerne sikre socialpsykiatriske væresteder i alle landets kommuner til den gruppe borgere.

Kirsten Normann Andersen (SF):

– Vi har foreslået, at budgetterne i sundhedsvæsenet skal følge med den demografiske udvikling i takt med, at vi får flere og flere ældre patienter. Vi ønsker derudover at rette op på de huller i sundhedsvæsenets budgetter, som vi ser i dag. Vi ønsker at tilføje 13,9 milliarder kroner ekstra til sundhedsområdet i 2025, og vi vil side stille somatik og psykiatri således, at budgetterne også ligestilles. Det vil vi gøre ved at sikre, at 25 % af sundhedsbudgetterne fremover skal gå til psykiatrien.

Flemming Møller Mortensen (S):

– Vi mener, det er nødvendigt, at der investeres i sundhedsvæsenet i de kommende år, og vores forslag overstiger langt de borgerliges. Vi vil prioritere hele sundhedsvæsenet og specifikt den manglende balance i forhold til psykiatrien. Vores plan er at bruge mere end 50 milliarder kroner frem til 2025. Det er nye penge, som skal hentes i det økonomiske råderum. Vi vil ikke finansiere investeringen via flere skattelettelser.

Lotte Rod (R):

– Jeg så gerne, at vi kiggede mere grundlæggende på psykiatrien. Der er både brug for flere penge og på at tænke psykiatrien på en helt anden måde. Der skal være mere fokus på alternativer og supplementter til medicin i psykiatrien, og der burde være større fokus på at trappe folk ud

af medicin igen og anvende 'Åben Dialog' og andre metoder, der involverer patienternes netværk og familie. Den slags forandringer er ikke gjort ved bare at putte flere penge i det eksisterende system.

Pernille Schnoor (Alternativet):

– Det er et stort problem og irrationelt at poste flere penge i det somatiske område og færre penge i psykiatrien. Det giver ingen mening at opdele et menneskes sygdomme i enten somatik eller psykiatri, når man godt kan forestille sig, at det hele hænger sammen, og at man udvikler somatiske sygdomme, hvis man lider af psykiatriske sygdomme og vice versa. I stedet for at prioritere det ene område frem for det andet burde man poste flere penge i forebyggelse på tværs af somatik og psykiatri.

May-Britt Kattrup (LA):

– Psykiatrien har klart været nedprioriteret gennem flere år. Det forsøger vi nu at rette op på med flere indsatser. Det er klart, at vi ikke kan rette op på det hele på én gang, målet bør være, at psykiatrien prioriteres lige så højt som somatikken.

Brigitte Klintskov Jerkel (K):

– For mig er det vigtigste, at alle får adgang til et sundhedsvæsen i verdensklasse – uanset om ens lidelse er fysisk eller psykisk. Ressourcerne skal ikke fordeles efter kroner og ører, men placeres der, hvor de bliver brugt bedst muligt. Det handler om at skabe resultater i sidste ende.

Hver enkelt ordfører har svaret på en række spørgsmål, samt uddybende spørgsmål, der ikke alle er medtaget her. Hvis du vil læse hvert interview med den enkelte ordfører i sin helhed, kan du gøre det på www.dp.dk/valg2019.

VÆLGERNES VIGTIGSTE OMRÅDER

Kilde: Norstat for Altinget
og Jyllands-Posten,
december 2018

